

- *Welke rol spelen methodieken en technieken in de werkrelatie met de cliënt?*
- *Wat zijn de gevolgen van kwaliteitszorg en marktwerking voor de professionalisering?*
- *Ondersteunen managers de professionaliteit voldoende met voorwaardenscheppende maatregelen en nemen zij de visie van de professionals, als experts voldoende serieus?*
- *Nemen maatschappelijk werkers zelf voldoende verantwoordelijkheid op gebied van verbetering en verantwoording van hun vak/professie? (meer vragen: zie pag. 2 en 3)*

Hoog tijd voor discussie professionalisering maatschappelijk werk

Wat is een effectieve maatschappelijk werker?

De professionalisering van het maatschappelijk werk is een actueel thema. In 2006 stelt bijzonder hoogleraar maatschappelijk werk prof. dr. Van der Laan in zijn boek *'Maatschappelijk werk als ambacht'*¹ dat het vrij slecht gesteld is met de ambachtelijkheid van het maatschappelijk werk. Van der Laan: *'De professionals worden te weinig als de experts gezien, maar als 'uitvoerend werker' in een productmatige management benadering.'*

En in 2007 volgt opleider Sjef de Vries met *'Wat werkt?'*² Hij biedt een andere, eveneens prikkelende, invalshoek: *'De cliënt zelf en niet de methode bepaalt het succes van hulpverlening. Het zijn de 'common factors' – de werkrelatie, de persoon van de hulpverlener of van de cliënt - die er toe doen: voor 87% bepalen zij het effect van de hulp'.* De auteur biedt een wetenschappelijke onderbouwing waarom het maatschappelijk werk zo effectief is op basis van die common factors. Zij die zijn visie verwerpen daagt De Vries uit om hun vraagtekens en hun eigen visie op effectiviteit hard te maken.

Daarnaast uitten zelfs Tweede Kamerleden recent hun zorgen over de professionalisering van het maatschappelijk werk. Dan is het wel de vraag:

Waar blijven de reacties van managers en (vooral) maatschappelijk werkers zelf?

Uitdaging voor elke instelling: opmaken professionaliseringsbalans

De visies van Van der Laan en De Vries vormen de ingrediënten voor een noodzakelijk en fundamenteel debat over de stand van zaken van de professie maatschappelijk werk. Zonder duidelijke richtingbepaling staat de kwaliteit en daarmee de toekomst van de professie op het spel. Een breed debat over de professionalisering van het maatschappelijk werk is hard nodig. In dit document verder geen uitleg of tekst, maar **concrete vragen** die elke maatschappelijk werker, elk team voor maatschappelijk werk en **elke instelling voor maatschappelijk werk** kan behandelen om de eigen *professionaliseringsbalans* op te maken. Wat gaat er goed en wat moet er worden verbeterd? Voor hen die deze vragen willen voorbereiden of als achtergrondinformatie bij het debat willen gebruiken is het artikel *'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief'*³ beschikbaar. Een artikel dat de zorgen over de professionalisering en enkele essentiële discussiepunten vanuit een professioneel perspectief toelicht.

Dat alles gericht op de hamvraag: **'Wat is een effectieve maatschappelijk werker?'** Aan u het antwoord! Hierna volgen de discussievragen: veel succes bij uw discussies!

Jaap Buitink - 2007

¹ *Maatschappelijk werk als ambacht: inbedding en belichaming'* – G. van der Laan - ISBN: 90 6665 813 4 - 2006 Uitgeverij SWP Amsterdam: www.swpbook.com

² *'Wat werkt? De kern en de kracht van het maatschappelijk werk'* - Sjef de Vries. 2007 - Uitgeverij SWP: www.swpbook.com. Sjef de Vries is ruim 25 jaar actief als methodiekontwikkelaar en opleider/trainer in het MW.

³ Het artikel *'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief'* (11 pag.) downloaden: www.casusconsult.nl

Discussievragen voor het debat over professionalisering

*De discussievragen zijn afgeleid van het artikel 'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief' en/of geïnspireerd door de daarin geciteerde boeken. De vragen vormen een aanzet tot **discussie binnen instellingen voor maatschappelijk werk, binnen beroepskringen** (onder aanvoering van de NVMW), **in provinciaal en/of landelijk verband** (onder regie van bijv. de MOgroep) en **binnen opleidingen**. Voeg daar vooral eigen discussievragen aan toe!*

- 1. Hoe belangrijk is de werkrelatie tussen werker en cliënt en wat zegt dat over de professe?**
*'Het zijn de 'common factors' – de **werkrelatie**, de persoon van de hulpverlener of van de cliënt - die er toe doen: voor 87% bepalen zij het effect van de hulp', aldus Sjeff de Vries in zijn boek 'Wat werkt?'*
- 2. Welke rol spelen methodieken en technieken in het dagelijks werk?**
Klopt het zoals Sjeff de Vries aangeeft dat maatschappelijk werkers hun praktijkkennis vooral uit de ervaringen met cliënten putten? En hoe integreren werkers methodieken in de praktijk, c.q. welke waarde hechten zij zelf aan methodieken?
- 3. Welke methoden zijn van belang om een goede werkrelatie te kunnen ondersteunen?**
De Vries: *'Common factors – de werkrelatie, de hoop op verandering, de persoon van de therapeut en die van de cliënt – werken niet in het luchtledige, zij hebben een methode van hulpverlening nodig om in werking te treden. Er moet een organisatie van en een structuur in de hulpverlening zijn om aan werkrelatie en taken te werken.'* Wat is er nu eigenlijk wel/niet nodig om te weten en te kunnen?
- 4. Wat vinden de maatschappelijk werkers, c.q. wat vinden hun instellingen een verantwoorde intakeprocedure?**
In welke mate spelen aspecten van het (vaak ingewortelde) Medisch Model een rol in die procedure, c.q. in welke mate kan een intakeprocedure meer op basis van common factors of de 'empowermentopdracht' worden gevoerd? *Een zelfde vraag is van toepassing voor de overige fases van de hulpverlening!*
- 5. Wat zijn de gevolgen van kwaliteitszorg en marktwerking voor de professionalisering?**
Uit onderzoek (Bureau Bartels, 2004, i.o.v. MOgroep) bleek dat AMW-medewerkers als gevolg van het werken met protocollen en procedures een toenemende bureaucratiesering vreesden. Andere signalen wijzen er op dat marktwerking en rationalisering de afstand tussen managers en uitvoerders vergroot. Van der Laan: *'Professionals worden te weinig als experts gezien'*. Hoe pakt dat uit in de praktijk?
- 6. Hoe serieus pakken professionals en managers het pleidooi tot re-professionalisering op?**
Van der Laan: *'De ambachtelijkheid is pure noodzaak als tegenhanger van de rationalisering in het werk; ambachtelijkheid is gebaseerd op dat wat werkt, een technocratische benadering niet.'* Wat zijn de consequenties voor professe en beleid? Zowel op instellingsniveau als landelijk (MOgroep,NVMW).
- 7. Hoe kan de rol van de professional als expert worden verduidelijkt en versterkt?**
Hoe worden wederzijdse verantwoordelijkheden vastgelegd en gerespecteerd in instellingen? Welke rol kan een *Professioneel Statuut* daarbij spelen? En hoe ondersteunend is *kennismanagement*?⁴
- 8. Maken professionals en instellingen voldoende heldere keuzes op gebied van hun maatschappelijke taken?**
Bijv.: niet slechts symptoombestrijding, maar ook maatschappelijke analyses maken. En een stimulerend en prikkelend kennismanagement ter stimulering van meer verantwoordelijke professionals, zodat professionele inbreng meer benut wordt voor beleid en externe relaties (zie voorbeeld in artikel *'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief'*⁵)

Hierna volgen nog vragen over kennismanagement. Ook deze kunnen bij de discussie worden benut!

---

⁴ Zie voor meer toelichting het artikel *'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief'* / downloaden via: www.casusconsult.nl

⁵ idem

Specifieke (discussie-)vragen op gebied van kennismanagement

Met goed 'kennismanagement' krijgt een instelling beter zicht op de verschillende kennisstromen en de invulling van professionaliteit binnen een organisatie en gaat het daar vervolgens bewuster mee om. Hierdoor wordt de organisatie optimaal ingericht en gefaciliteerd en worden professionals gecoacht om beter kennis en kwaliteit toe te passen. Dat levert meer efficiency, kwaliteit en werkplezier op.

- 1. Wisselen maatschappelijk werkers voldoende leerzame gevalsbeschrijvingen uit en hoe?**
'Professionaliteit veronderstelt reflectie op het werk. Een professional blijft zichzelf steeds vragen stellen over de eigen vooronderstellingen, kijkt vanuit verschillende perspectieven terug op zijn handelen en leert daarvan.' (Beroepsprofiel van de maatschappelijk werker, NVMW)
'Casusgeleid leren is fundamenteel voor ambachtelijkheid' (Van der Laan, 2006).⁶
- 2. Hoe efficiënt wordt er geleerd van casussen, zowel naar individueel functioneren, naar signalering van knelpunten in de samenleving, als naar instellingsfunctioneren en –beleid?**
- 3. Hoe worden deskundigheidsbevordering en casusgeleid leren ingezet om effectiever te kunnen werken?**
- 4. Hoe efficiënt wordt met kennis omgegaan: hoe wordt door professionals verworven vakkennis (deskundigheidsbevordering en ervaring) behouden en ook daadwerkelijk toegepast in de hulpverlening?**
- 5. Hoe wordt deze kennis vastgelegd in dossiers, publicaties en teruggekoppeld naar collega's?**
- 6. Nemen maatschappelijk werkers zelf voldoende verantwoordelijkheid op gebied van verbetering en inhoudelijke verantwoording van hun vak/professie?**
- 7. Nemen maatschappelijk werkers voldoende verantwoordelijkheid om vanuit hun professionaliteit bijdragen voor instellingsbeleid, overheidsbeleid en hun professie te formuleren?**
- 8. Ondersteunen managers de professionaliteit – m.n. kennisverkrijging en kennisdeling - voldoende met voorwaardenscheppende maatregelen en nemen zij de visie van de professionals, als experts voldoende serieus? O. a. naar eigen beleid en naar externe relaties?**
- 9. Maakt de organisatie voldoende en efficiënt gebruik van nieuwe technologieën, zoals intranet, kennisnet, webdossier en webcommunicatie, om de professionaliteit te optimaliseren?**⁷
- 10. Hoe wil de maatschappelijk werker als professional werken? En wat doet de professional (voor zich zelf en collectief) aan het ontwikkelen van beroepstrots en carrièreperspectief?**

Lees ook het achtergrondartikel bij deze vragen: *'Effectiviteit en kwaliteit in professioneel perspectief'*

Opmerking: overweeg een quick scan naar de stand van zaken van het kennismanagement in uw organisatie. U krijgt dan een onafhankelijk rapport met bevindingen en aanbevelingen.

Voor meer informatie: www.buitinkbeleidsadvies.nl

⁶ Kennis delen, leren van gevallen en consultatie vragen kan ook in (besloten) kennisgroepen op: www.casusconsult.nl

⁷ idem